

**พฤติกรรมการลดหย่อนภาษีส่งผลต่อการประหยัดภาษีเงินได้
บุคคลธรรมดา ของข้าราชการกรมคุมประพฤติ สำนักงาน
ในเขตกรุงเทพมหานคร กระทรวงยุติธรรม**

วรรณวรงค์ จันทระคำ¹
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ดารณี เอื้อชนะจิต²

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการลดหย่อนภาษีส่งผลต่อการประหยัดภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ของข้าราชการกรมคุมประพฤติ สำนักงานในเขตกรุงเทพมหานคร กระทรวงยุติธรรม มีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการลดหย่อนภาษีและการประหยัดภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและศึกษาผลกระทบพฤติกรรมการลดหย่อนภาษีที่ส่งผลต่อการประหยัดภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

วิธีวิจัยที่นำมาใช้ในงานวิจัยคือระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ จากกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาคือข้าราชการกรมคุมประพฤติ สำนักงานในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีเงินได้พึงประเมินถึงเกณฑ์เสียภาษี ทำการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ประมวลผลด้วยโปรแกรมทางสถิติแบบวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (Correlation) และวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัยสรุปได้ว่าพฤติกรรมการลดหย่อนภาษีที่มีความสัมพันธ์กับการประหยัดภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามากที่สุดได้แก่ พฤติกรรมการลดหย่อนภาษี ด้านเบี้ยประกันชีวิต รองลงมาได้แก่ ด้านดอกเบี้ยเงินกู้ยืมเพื่อที่อยู่อาศัย ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าพฤติกรรมการลดหย่อนภาษีด้านเบี้ยประกันชีวิตส่งผลต่อการประหยัดภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มากที่สุด รองลงมาคือพฤติกรรมการลดหย่อนภาษีด้านดอกเบี้ยเงินกู้ยืมเพื่อที่อยู่อาศัย โดยพฤติกรรมการใช้สิทธิลดหย่อนภาษีด้านเบี้ยประกันชีวิต ด้านกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) ด้านดอกเบี้ยเงินกู้ยืมเพื่อที่อยู่อาศัย และด้านค่าการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ ส่งผลทางบวกต่อแนวโน้มการประหยัดภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ส่วนพฤติกรรมการลดหย่อนภาษีด้านเบี้ยประกันชีวิตแบบบำนาญ ส่งผลทางลบต่อแนวโน้มการประหยัดภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

¹ นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

² ที่ปรึกษาสารนิพนธ์หลัก

1. บทนำ

ข้าราชการกรมคุมประพฤติ เป็นกลุ่มที่มีรายได้ประเภทหนึ่งที่เขาเกณฑ์ต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การหักลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เพื่อช่วยวางแผนภาษี และรักษาประโยชน์ทางภาษี อีกทั้งยังเป็นประโยชน์ในการจัดเก็บภาษีอย่างถูกต้อง ส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อระบบภาษีอากรในภาพรวมของประเทศ

ระบบภาษีอากรเป็นเครื่องมือการบริหารประเทศที่สำคัญ แหล่งรายได้ที่สำคัญที่สุดของรัฐบาลคือ ภาษีอากร รายได้ภาษีอากรของรัฐบาลคือ รายได้ที่บังคับเรียกเก็บจากประชาชนโดยอาศัยอำนาจของกฎหมาย ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเป็นภาษีที่เรียกเก็บจากผู้มีเงินได้ทุกประเภท จัดเป็นภาษีทางตรงอย่างหนึ่งและผู้เสียภาษีไม่สามารถผลักภาระภาษีไปให้ผู้อื่นเสียแทนได้ โดยมีฐานภาษีกว้างครอบคลุมประชาชนทั้งประเทศที่มีเงินได้ และจัดเก็บจากฐานรายได้ รัฐบาลได้พยายามปรับปรุงโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ทั้งด้านหลักเกณฑ์การลดหย่อน การหักค่าใช้จ่าย และอัตราภาษี ให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง ในการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เกณฑ์สำคัญประการหนึ่งที่ใช้ในการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา คือเกณฑ์การหักค่าลดหย่อนทางภาษี ซึ่งเป็นประโยชน์ในการช่วยเหลือคนที่มีรายได้น้อยให้เสียภาษีน้อยลง

เกณฑ์ค่าลดหย่อนทางภาษีเกิดจากรัฐบาลมีแนวคิดในการช่วยเหลือผู้ที่มีเงินได้พึงประเมิน เข้าเกณฑ์ที่ต้องเสียภาษี ให้เสียภาษีน้อยลง ค่าลดหย่อน หมายถึงจำนวนเงินที่กฎหมายกำหนดให้หักออกจากเงินได้พึงประเมิน หลังจากหักค่าใช้จ่ายแล้วเพื่อเป็นการบรรเทาภาระภาษีตามสถานภาพของผู้มีหน้าที่เสียภาษีแต่ละบุคคล โดยปกติค่าลดหย่อนจึงไม่มีความสัมพันธ์กับจำนวนเงินได้พึงประเมิน แต่หากมีความสัมพันธ์กับสถานภาพหรือพฤติกรรมของผู้เสียภาษี ซึ่งค่าลดหย่อนที่กฎหมายกำหนดขึ้นจะมีความสัมพันธ์กับสถานภาพหรือพฤติกรรมของผู้เสียภาษี โดยค่าลดหย่อนที่มีความสัมพันธ์กับสถานภาพ ได้แก่ 1.ค่าใช้จ่ายส่วนตัว 2.ค่าใช้จ่ายบุตร 3.การศึกษาบุตร 4.ค่าอุปการะบิดา/มารดา 5.ค่าอุปการะเลี้ยงดูคนพิการ ส่วนค่าลดหย่อนที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม จะเน้นศึกษาถึงพฤติกรรมการลดหย่อนอันประกอบด้วย 1.เบี้ยประกันสุขภาพบิดามารดา 2.เบี้ยประกันชีวิต 3.เบี้ยประกันชีวิตแบบบำนาญ 4.กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) 5.กองทุนรวมหุ้นระยะยาว (LTF) 6.ดอกเบี้ยเงินกู้ยืมเพื่อที่อยู่อาศัย 7.ค่าการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ สำหรับรายการลดหย่อนเหล่านี้สามารถนำไปหักออกจากเงินได้พึงประเมินหลังหักค่าลดหย่อนตามสภาพแล้ว ช่วยให้ผู้มีเงินได้ที่ถึงเกณฑ์เสียภาษีประหยัดภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

2.1 เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการลดหย่อนภาษีและการประหยัดภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

2.2 เพื่อศึกษาผลกระทบพฤติกรรมการลดหย่อนภาษีที่ส่งผลต่อการประหยัดภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

3. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เป็นแนวทางให้ข้าราชการและบุคคลทั่วไปสามารถยื่นเสียภาษีได้อย่างประหยัดและถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนด ทั้งยังสะท้อนภาพประโยชน์ทางการลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

4. ขอบเขตการศึกษา

4.1 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากร (Population) ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ข้าราชการในส่วนกลาง (กรุงเทพมหานคร) กรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม ที่มีเงินได้พึงประเมินถึงเกณฑ์เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จำนวน 219 คน (ที่มา: กองบริหารทรัพยากรบุคคล กรมคุมประพฤติ, ข้อมูลวันที่ 31 ธันวาคม 2557)

กลุ่มตัวอย่าง (Sample) งานวิจัยนี้ ทำการศึกษาวิจัยกลุ่มตัวอย่าง คือ ข้าราชการในส่วนกลาง (ในกรุงเทพมหานคร) กรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม ที่มีเงินได้พึงประเมินถึงเกณฑ์เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จำนวน 219 คน

4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ตัวแปรที่ศึกษา

1) ตัวแปรอิสระ ได้แก่ พฤติกรรมการลดหย่อนภาษี แบ่งออกได้เป็น 7 พฤติกรรม ดังนี้ เบี้ยประกันสุขภาพบิดามารดา เบี้ยประกันชีวิต เบี้ยประกันชีวิตแบบบำนาญ ดอกเบี้ยเงินกู้ยืมเพื่อที่อยู่อาศัย กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) กองทุนรวมหุ้นระยะยาว (LTF) ค่าการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ

2) ตัวแปรตาม คือ การประหยัดภาษี

5. ระเบียบวิธีวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม โดยมีส่วนประกอบ 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ระดับสายงาน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และรายการลดหย่อนภาษีในปีที่ผ่านมา

ส่วนที่ 2 ข้อมูลพฤติกรรมการลดหย่อนภาษี และข้อมูลการประหยัดภาษี เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวของ Likert ซึ่งเกณฑ์การให้คะแนนคือการคำนวณหาอัตราภาคชั้น เพื่อแปลผลคะแนนในแต่ละช่วงประกอบด้วย

5 คะแนน หมายถึง มากที่สุด

4 คะแนน หมายถึง มาก

3 คะแนน หมายถึง ปานกลาง

2 คะแนน หมายถึง น้อย

1 คะแนน หมายถึง น้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เป็นคำถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม

6. ผลการศึกษา

การศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี มีสายงานอยู่ในระดับปฏิบัติการ รองลงมาคือระดับชำนาญ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ที่ 30,001-40,000 บาท รองลงมาคือรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ที่ 20,000-30,000 บาท

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เคยใช้สิทธิลดหย่อนทางภาษีในปีที่ผ่านมาด้านเบี้ยประกันชีวิตมากที่สุด รองลงมาด้านดอกเบี้ยเงินกู้ยืมเพื่อที่อยู่อาศัย ซึ่งสอดคล้องกับระดับความสำคัญของพฤติกรรมการลดหย่อนภาษี ที่ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ความสำคัญด้านเบี้ยประกันชีวิตและด้านดอกเบี้ยเงินกู้ยืมเพื่อที่อยู่อาศัยอยู่ในระดับมาก

ระดับความสำคัญพฤติกรรมการลดหย่อน พบว่าลำดับความสำคัญจากค่าเฉลี่ยมากไปหาค่าเฉลี่ยน้อยได้ดังนี้ ดอกเบี้ยเงินกู้ยืมเพื่อที่อยู่อาศัย เบี้ยประกันชีวิต เบี้ยประกันสุขภาพบิดามารดา กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) กองทุนรวมหุ้นระยะยาว (LTF) เบี้ยประกันชีวิตแบบบำนาญ และค่าการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ ตามลำดับ อธิบายได้ว่าข้าราชการกรมการมาคุมประพฤติ สำนักงานในเขตกรุงเทพมหานคร กระทรวงยุติธรรมเห็นว่าการใช้สิทธิลดหย่อนทางภาษีด้านดอกเบี้ยเงินกู้ยืมเพื่อที่อยู่อาศัยและด้านเบี้ยประกันชีวิตให้ประโยชน์ต่อการลดหย่อนทางภาษีสูงที่สุด

พฤติกรรมการลดหย่อนภาษีที่มีความสัมพันธ์กับการประหยัดภาษีมากที่สุดได้แก่พฤติกรรมการลดหย่อนภาษี ด้านเบี้ยประกันชีวิต รองลงมาได้แก่ด้านดอกเบี้ยเงินกู้ยืมเพื่อที่อยู่อาศัย

พฤติกรรมกลตหย่อนภษีด้นเบี่ยประกนชีวิตสงผลตอการประหยัดภษีเงินได บุคคลธรรมดามากที่สุด รองลงมาคือพฤติกรรมกลตหย่อนภษีด้นดอกเบี่ยเงินกั๊ยมเพื่อที่อยู่อาศัย โดยพฤติกรรมการใช้สิทธิกลตหย่อนภษีด้นเบี่ยประกนชีวิต ด้นกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ(RMF) ด้นดอกเบี่ยเงินกั๊ยมเพื่อที่อยู่อาศัย และด้นค่าการเดินทงทองเที่ยวภายในประเทศ สงผลทงบวทต่อแนวโนมการประหยัดภษีเงินบุคคลธรรมดา ส่วนพฤติกรรมกลตหย่อนภษีด้นเบี่ยประกนชีวิตแบบบ้านาญ สงผลทงลบต่อแนวโนมการประหยัดภษีเงินบุคคลธรรมดา อย่างมีนัยสำคัญทงสถิติที่ระดับ 0.05

7. อภิปรายผลการศึกษา

พฤติกรรมกลตหย่อนภษี ด้นดอกเบี่ยเงินกั๊ยมเพื่อที่อยู่อาศัย สงผลตอการประหยัดภษีเงินไดบุคคลธรรมดาของข้าราชการกรมคุมประพฤติ สำนักงานในเขตกรุงเทพมหานคร กระทรวงยุติธรรม มากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรยศ จตุพรยิ่ง (2552) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาทัศนคติของพนักงานธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ในการลงทุนเพื่อหักกลตหย่อนภษีเงินไดบุคคลธรรมดา ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างเลือกซื้อที่อยู่อาศัยเพื่อให้ได้มาซึ่งดอกเบี่ยเงินกั๊ยมใช้ในการกลตหย่อนภษี เพื่อรักษาผลประโยชน์ด้นการกลตหย่อนภษี

พฤติกรรมกลตหย่อนภษี ด้นเบี่ยประกนชีวิต สงผลตอการประหยัดภษีเงินไดบุคคลธรรมดาของข้าราชการกรมคุมประพฤติ สำนักงานในเขตกรุงเทพมหานคร กระทรวงยุติธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรยศ จตุพรยิ่ง (2552) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาทัศนคติของพนักงานธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ในการลงทุนเพื่อหักกลตหย่อนภษีเงินไดบุคคลธรรมดา ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการลงทุนเพื่อการหักกลตหย่อนภษีทางภษี คือ ลงทุนเพื่อเบี่ยประกนชีวิตมากที่สุด เพื่อผลประโยชน์ทงด้นภษี

พฤติกรรมกลตหย่อนภษี ด้นกองทุนรวมหุ้นระยะยาว (LTF) สงผลตอการประหยัดภษีเงินไดบุคคลธรรมดาของข้าราชการกรมคุมประพฤติ สำนักงานในเขตกรุงเทพมหานคร กระทรวงยุติธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัทมรัฐ ธรรมธิ (2550) ได้ศึกษาทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลตอการลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพและกองทุนรวมหุ้นระยะยาว ของลูกค้ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ผลการวิจัยพบว่า เหตุผลที่เลือกลงทุนในกองทุนรวมหุ้นระยะยาวเนื่องจากทราบเงื่อนไขการลงทุนในกองทุนดังกล่าวว่าสามารถนำไปกลตหย่อนภษีเงินไดบุคคลธรรมดาได้

พฤติกรรมกลตหย่อนภษี ด้นกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) สงผลตอการประหยัดภษีเงินไดบุคคลธรรมดา ซึ่งพฤติกรรมการซื้อกองทุนขึ้นอยู่กับรายได้ด้วย กล่าวคือกลุ่มคนที่มีรายได้เยอะจะใช้สิทธิกลตหย่อนภษีด้นกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) มากกว่ากลุ่มคนที่มีรายได้น้อย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัทมรัฐ ธรรมธิ (2550) ได้ศึกษา

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพและกองทุนรวมหุ้นระยะยาว ของลูกค้าธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ผลการวิจัยพบว่า เหตุผลที่เลือกลงทุนในกองทุนรวมหุ้นระยะยาวเนื่องจากทราบเงื่อนไขการลงทุนในกองทุนดังกล่าวว่าสามารถนำไปลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาได้

8. ข้อเสนอแนะในการศึกษา

8.1 ในการศึกษาครั้งต่อไปควรมีการขยายขอบเขตการศึกษาให้ครอบคลุมปัจจัยอื่น เช่น รายการเงินได้ที่ได้รับยกเว้น ที่นอกเหนือจากรายการลดหย่อน ที่ส่งผลกระทบต่อประหยัดภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์ได้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

8.2 ในการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษากลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพหลากหลายมากขึ้น เพื่อจะได้ทราบถึงพฤติกรรมที่หลากหลายที่ส่งผลกระทบต่อประหยัดภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

9. กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าเรื่อง “พฤติกรรมการลดหย่อนภาษีส่งผลกระทบต่อประหยัดภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ของข้าราชการกรมคุมประพฤติ สำนักงานในเขตกรุงเทพมหานคร กระทรวงยุติธรรม” ครั้งนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี โดยได้รับความช่วยเหลือและสนับสนุนจากหลาย ๆ ท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผศ.ดร. ดารณี เอื้อชนะจิต อาจารย์ที่ปรึกษา ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ และแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ของการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้เป็นอย่างดี ผู้ศึกษาซาบซึ้งในความกรุณา และขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านที่ได้ให้ความรู้ ให้แนวทางการศึกษาตลอดถึงแนวคิดต่าง ๆ ที่ได้นำมาใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่โครงการปริญญาโทหลักสูตรบริหารธุรกิจทุกท่านที่ช่วยเหลือในการติดต่อประสานงานให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ขอขอบคุณแหล่งข้อมูลทุกวิทยุุมิต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอันเป็นประโยชน์ในการศึกษาครั้งนี้

ขอขอบพระคุณบุคคลากรกรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม ที่กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม และขอขอบคุณเพื่อนร่วมงานทุกท่าน ที่ให้การสนับสนุน คำแนะนำและความช่วยเหลือเป็นอย่างดีตลอดระยะเวลาศึกษา

สุดท้ายนี้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา พี่น้อง ที่คอยเป็นกำลังใจและให้ความช่วยเหลือจนกระทั่งการศึกษาครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ส่วนดีของการศึกษาครั้งนี้ผู้เขียนขอมอบแต่ผู้มีพระคุณทุกท่าน หากมีข้อผิดพลาดประการใด ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว และขออภัยมา ณ ที่นี้ด้วย

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กรมสรรพากร. (2557). ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา. สืบค้น 2 มีนาคม 2558, จาก <http://www.rd.go.th>
- เกศรินทร์ แยมกลาง. (2554). ปัญหาทางกฎหมายในการคำนวณหักค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(1) และ 40(2) แห่งประมวลรัษฎากร (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ไกรยุทธ ธีรตยาสินันท์. (2551). ทฤษฎีภาษีเงินได้และภาษีเงินได้ของประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานครการพิมพ์.
- เขมวิกา ตั้งประกายโรจน์. (2553). คุณลักษณะของผู้เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา กับทัศนคติต่อความเป็นธรรมของมาตรการภาษีอากรในด้านค่าใช้จ่ายเงินได้พึงประเมิน ค่าลดหย่อน และอัตราภาษี (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชนาพร ประธานธรรารักษ์. (2549). ความรู้และเจตคติของสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจังหวัดสมุทรสาครที่มีต่อระบบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (รายงานการวิจัย). นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- ชินสมรรถ ฤกษ์งามเต็ม. (2547). การประเมินผลเพิ่มมาตรการเพิ่มค่าลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากเบี้ยประกันชีวิตต่ออุปสงค์ของการทำประกันชีวิต (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ณัฐวรรณ สุขสวัสดิ์. (2550). ปัญหาการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ธนากรกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน), กลุ่มวิชาการ. (2544). แนวคิดเกี่ยวกับกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ. กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง. บทความกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ. (2544). ออม เพื่อวัยเกษียณ. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- บมจ.ธนาคารกสิกรไทย. (2555). การลงทุนในกองทุน LTF. สืบค้น 2 มีนาคม 2558. จาก <http://www.kasikornbank.com/TH/Pages/Default.aspx>
- บัณฑิต นินนานนท์. (2550). ปัญหาการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดเชียงราย (รายงานการวิจัย). เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

- ปัทมรัฐ ธรรมธิ. (2550). ปัจจัยที่มีผลต่อการลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพและกองทุนรวมหุ้นระยะยาว ของลูกค้าธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) สาขาท่าแพ เกอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ (รายงานการวิจัย). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พิจิตรา อินคาคร. (2551). มลเหตุของการไม่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา กรณีศึกษาผู้เสียภาษีที่อยู่ในเขตท้องที่ความรับผิดชอบของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 10 (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วรายศ จตุพรยิ่ง. (2552). การศึกษาทัศนคติของพนักงานธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ในการลงทุนเพื่อหักลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วาสนา สุขสมัย. (2552). การนำระบบเครดิตภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามาใช้แทนระบบการหักลดหย่อน (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิภา คิตเมตตากุล. (2549). ทัศนคติของคนวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีต่อการลงทุนในกองทุนรวมหุ้นระยะยาว (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- สมรักษ์ มุกดา. (2553). การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา กรณีศึกษาจังหวัดภูเก็ต (รายงานการวิจัย). ภูเก็ต: มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.
- สุธาลักษณ์ เขตต์บรรพต. (2554). การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของสำนักงานสรรพากรภาค7 (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.